

Arvuti ja IKT kasutamise alused

Ohutus internetis

Sissejuhatus

See brošüür, mida sa loed,
on osa brošüüride sarjast.

Brošüüride sari õpetab,
kuidas kasutada arvutit ja internetti.

Brošüürid on kirjutatud
lihtsalt loetavas ja arusaadavas keeles.

Iga brošüür on erineva teema kohta.

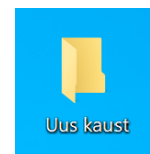
Brošüüride sarja kõik teemad:

1. Arvuti sisse ja välja lülitamine

- Hiir ja klaviatuur

2. Töölaud: failide liigutamine,
kaustade loomine ja kustutamine

3. Juurdepääsetavuse tööriistad

- Klaviatuuri kiirkäsklused

4. Mälupulk

5. Microsoft Word

6. Videoredaktor

7. Ohutus internetis

8. Google Chrome

9. Google Maps

10. YouTube

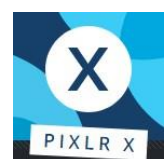
11. Gmail

12. Facebook ja Messenger

13. Pixlr X

14. Curriculum Vitae Europass

Brošüüride sarja on kirjutanud eksperdid

7-st organisatsioonist.

Need 7 organisatsiooni on:

Associazione Uniamoci Onlus Itaaliast

Asociacija "Aktyvus Jaunimas"

Leedust

Centro Social e Paroquial Santos Martires

Portugalist

Tallinna Tugikeskus Juks Eestist

IES El Greco Hispaaniast

I.E.S. EL GRECO

Towarzystwo Wspierania Inicjatyw

Spolecznych Alpi Poolast

Università Degli Studi Di Catania Itaaliast

Projekti kohta leiad rohkem lihtsalt loetavat ja arusaadavat infot sellelt veebilehelt:

<https://accessibleinformationmaterial.blogspot.com/>

Brošüüride sari on loodud
Erasmus+ projekti tulemusel.

Selle Erasmus+ projekti nimi on
Accessible Information Material.

SÕNAVARA

Erasmus+ on Euroopa Liidu programm,
mis rahastab erinevaid projekte.

Ohutus internetis

Sissejuhatus

Selles peatükis sa õpid,

kuidas olla ohutult internetis.

Ohutult internetis olemine tähendab

oma isikliku info kaitsmist

varguse või muu kahju eest.

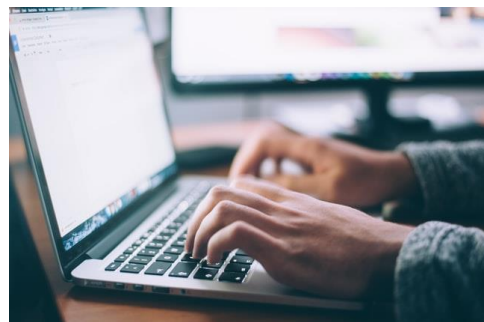
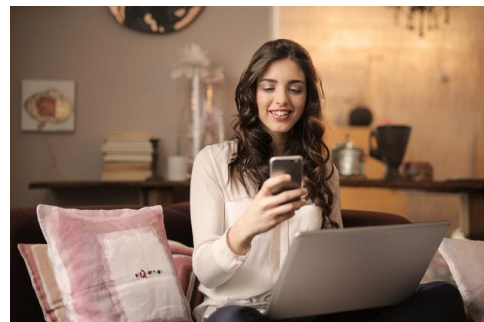
On erinevaid ohutu käitumise õpetusi,

mis aitavad internetis kaitsta

sinu isiklikke andmeid.

Iga osa sellest peatükist

hõlmab erinevat ohutu käitumise õpetust.

Kaitse oma salasõnu

Tugeva salasõna loomiseks,

kasuta selles numbreid,

sümboleid ja tähti.

Tähtedest peaksid kasutama

suuri ja väikeseid tähti.

Uus parool

Sisestage uus parool. Parool peaks olema vähemalt 6 tähemärki ja sisaldama vähemalt ühte täht ja ühte numbrit.

Uus parool

Reinu70Vader!

Uus parool uuesti

Tugev salasõna on näiteks selline: Reinu70Vader!

See on ainult näide.

Kasuta seda näidet, et luua oma enda ainulaadne salasõna.

Sinu salasõna peab oleme sellest näitest erinev.

Tugev salasõna kaitseb internetis

sinu profiile ja kontosid varguse eest.

Ära jaga oma salasõna teistega!

Loo kontosid ainult usaldusväärsetel veebilehtedel

Mõned veebilehed kutsuvad sind

looma kontot ja registreeruma kasutajaks.

Veendu, et veebileht on turvaline enne,

kui lood seal konto ja registreerud.

- Veebileht on ebaturvaline,

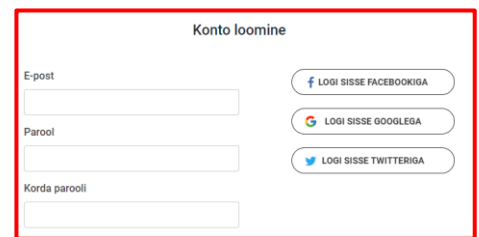
kui selle lehe aadressis on õigekirja- ja grammatikavead.

- Veebileht võib olla ebaturvaline,

kui sellel on palju hüpikaknaid.

Hüpikaken on väike aken,

mis ilmub ootamatult sinu ekraanile.

Hoia oma isiklik info endale

Ära jaga oma isiklikku infot inimestega, keda kohtad internetis.

Isiklik info on sinu nimi, aadress, telefoninumber, sünnipäev, isikukood ja pangaandmed.

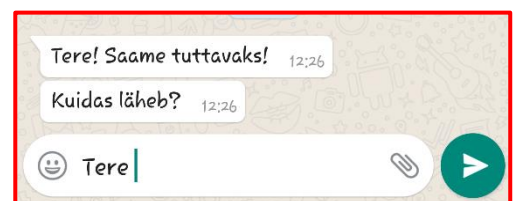
Ära kunagi jaga internetis oma pangaandmeid teistele.

Pangaandmed on näiteks info, mis on kirjas sinu pangakaardil.

Samuti sinu Smart-ID, Mobiil-ID ja ID-kaardi PIN-koodid.

Võõrastega internetis suhtlemine

Sa kunagi ei tea, kes on need inimesed, kellega kohtud internetis.

On tähtis, et sa ei usaldaks inimest, keda kohtad internetis.

Mõned inimesed, kellega kohtud internetis,

võivad proovida varastada sinu isiklikke andmeid või raha.

Ohtude eest kaitsmiseks ära ava e-kirju ja faile inimestelt,

keda sa ei tunne.

Ära jaga oma pangaandmeid, isikukoodi, aadressi, telefoninumbrit ja muid isiklikke andmeid inimestele, keda kohtad internetis.

Kui saad sõnumi või e-kirja inimeselt, keda sa ei tunne, palu vanemal või sõbral seda kontrollida.

Küsi vanemalt või sõbralt, mida nemad sellest sõnumist või e-kirjast arvavad.

Ära vasta, kui saad sõnumi või e-kirja, mis ütleb, et sa võitsid raha.

See info võib olla vale.

Palu vanemal või sõbral seda sõnumit või e-kirja kontrollida.

Ära vasta, kui saad sõnumi või e-kirja, mis ütleb, et pead maksma raha.

See info võib olla vale.

Palu vanemal või sõbral seda sõnumit või e-kirja kontrollida.

Arvuti ja IKT kasutamise alused

Lihtsas keeles teksti autorid: Eleonora Di Liberto, Cátia Brôco, Julián Antonio Díaz-Toledo Gómez, Mª Sagrario López Sánchez, Mª Rosa Sánchez López Guerrero, Veronika Juknevičienė, Živilė Paulauskaitė, Roberta Piazza, Valentina Perciavalle, Simona Rizzari, Anna Krasnowska, Malle Oberpal, Kaja Vaabel.

Kujundajad: Martina Di Liberto, Sandra Belchior, Julián Antonio Díaz-Toledo Gómez, Tomáš Karnecki, Simona Rizzari, Piotr Grzegorz Bendiuk, Malle Oberpal, Kaja Vaabel.

Selle lihtsas keeles teksti **kontroll-lugemise** tegi: M. Kumpas.

Sissejuhatuse illustratsioonid: <https://pixabay.com/it/>

<https://accessibleinformationmaterial.blogspot.com>

Kaasrahastas
Euroopa Liidu programm
„Erasmus+”

"Euroopa Komisjoni toetus käesoleva väljaande koostamisele ei tähenda väljaandes esitatud sisu kinnitamist. Väljaandes esitatud sisu peegeldab vaid autorite seisukohti. Euroopa Komisjon ei vastuta selles sisalduva teabe kasutamise eest."